

Medicina d'Occitània

ÉMILE DUHOURCAU (1847-1904), METGE A CAUTERETS (BIGORRA), CORRESPONENT DE L'ACADÈMIA DE MEDICINA DE BARCELONA (1886)

Jacint CORBELLÀ

Acadèmic numerari RAMC

Émile Duhourcau va ser un metge francès, exercint a Cauterets (departament d'Hautes Pyrénées, zona de Tarbes) en les temporades de bon temps, com a metge principalment d'estacions termals. Es dedicava doncs a la hidrologia mèdica. En les temporades d'hivern, com diu ell mateix a la carta d'agraïment a la Reial de Medicina, residia a Pau, ciutat gran del departament dels Pirineus Atlàntics. Aleshores no hi havia ni les estacions d'esquí ni altres activitats d'hivern. A Cauterets s'hi va construir, però, un enorme "Hôtel d'Angleterre". El seu diploma el va recollir el doctor Rodríguez Méndez, catedràtic d'Higiene de la facultat. En un treball anterior se'n dona una notícia breu, que aquí es fa més extensa, esmentant la seva extensa producció mèdica i analitzant-ne alguns aspectes.

Era de família originària de Saint Savin, en el mateix departament, i fou un personatge important de la vida local, essent alcalde de Cauterets. Va ser director de la "Revue médicale et sulfurique d'hydrologie et de climatologie pyrénéenne". Anava a bastants congressos, entre ells un a Sevilla l'any 1882; participava en les reunions de la Societat francesa (Société d'Hydrologie médicale de Paris), de la que fou membre corresponent nacional.

Quan el van elegir membre corresponent de Barcelona envia una carta des de Pau, data 21 d'abril de 1886, agraint aquest nomenament i explicant: "He llegit amb interès el reglament de l'Acadèmia i serà per a mi un plaer i un deure complir amb l'article que exigeix als membres corresponents que no passin més de dos anys sense mantenir alguna relació amb la docta corporació" "no passarà cap any sense que pugui oferir a l'Acadèmia algun treball nou...". Ho va complir durant algun temps, per sobre del que era costum en la majoria de membres. A les memòries d'inici de curs

del secretari general hi consten, alguns anys, els treballs que va trametre.

L'any 1873 va presentar la seva tesi de doctorat, quan encara no tenia trenta anys, a la facultat de París. El títol era "*Eaux minérales sulfureuses: études sur les eaux de Cauterets*", impresa per A. Parent, de París. Ja marca, doncs, la línia de treballs a la que dedicarà més atenció. Va seguir publicant amb una assiduïtat remarcable. En els primers deu anys, fins el 1882, els va imprimir, excepte un, tots a establiments de París. Després al llarg del temps, el principal centre impressor serà Toulouse, però també en publica algun a Pau, Tarbes, el mateix Cauterets, a Clermont-Ferrand i encara alguns més a París.

En el segon: "*La sulfurométrie appliquée aux sources de Cauterets*", 1876, s'explica que era farmacèutic de primera classe, metge consultor de les aigües de Cauterets i "laureat" de l'Escola Superior de París. Hi ha doncs el vessant analític, orientat per la seva formació com a farmacèutic.

Entre les publicacions n'hi ha algunes amb més orientació sobre la composició de les aigües, en particular l'alcalinitat, la relació amb metalls i la metal·loteràpia, els aspectes geològics, i aspectes clínics i fins i tot etnològics. Més enllà hi haurà algunes referències històriques prou importants pels estudis locals. Cal dir ja en aquesta visió global la seva relació amb els escrits del doctor Jaume Ferran.

Aspectes clínics: s'explica la utilitat terapèutica de les aigües termals, específiques en la seva composició a cada lloc, pel tractament d'algunes malalties. Les de l'aparell respiratori i les ginecològiques estan entre les indicacions més importants, o si més no, més freqüents. En els treballs del primer temps, quan la visió farmacèutica, analítica, domina sobre la mèdica,

la clínica, hi ha la referència a *"Du traitement de la pleurésie chronique par les eaux thermales de Cauterets"* (1877); la tuberculosi laríngia (1885); la tuberculosi en general (1899); i també l'afonia nerviosa (1881); la sífilis (1883); el reumatisme crònic (1889); la diabetis (1898); i l'albuminúria (1900, 1901). Alguna obra seva, *"La diabète sucrée et son traitement hydrologique: étude comparative"* s'ha reimprès ja en el segle XXI, com a publicació que ja està lliure de drets, i també alguna altra.

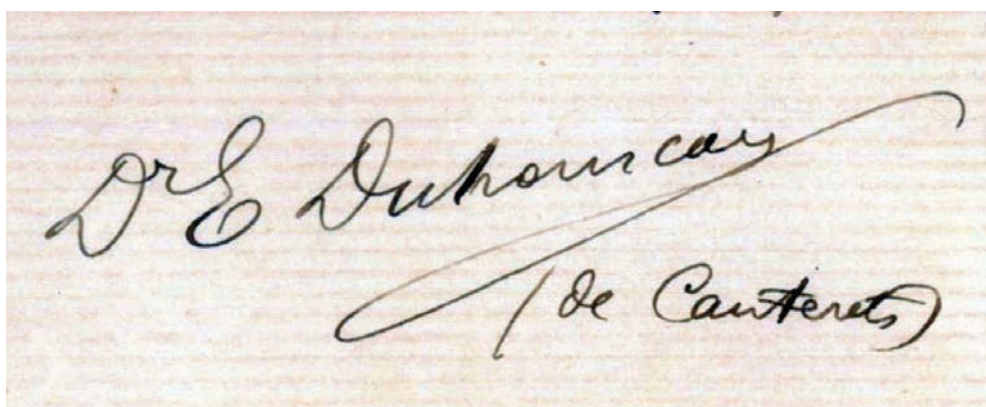
Cal dir que alguns treballs seus els té com a segon signant, essent el primer el doctor Félix Garrigou. Aquest era una personalitat científica important, metge, però també geòleg i prehistoriador. Era professor a Pau. També va ser president del Sindicat d'estacions termals dels Pirineus. Entre les seves obres cal esmentar, pel que fa a aquest tema: *"L'avenir des stations thermales des Pyrénées"* (1889).

Va tenir un cert ressò la seva memòria presentada al Congrés internacional d'Hidrologia de Biarritz el 1888, sobre *"Les eaux de Cauterets dans le traitement des maladies des femmes"*, aquesta vegada imprès a Tarbes. En un treball poc anterior (1886) *"Une ancienne coutume balnéaire de Cauterets: les frétayrés"*, recorda un hàbit que hi havia a la zona pel tractament de

l'esterilitat femenina: anar a prendre els banys, i sotmetre's a sessions de frotació, o fregues, fetes per homes. Aquí es pot pensar el que es vulgui, inclosa la picaresca. El resultat solia ser la solució dels problemes d'esterilitat, si més no en una proporció prou elevada. Es parlava, de les *"aygas empregnadéras"*. Gairebé un segle més tard un nét seu, Bernard Duhourcau, recorda aquest tema en el seu llibre *"Pyrénées Mistérieuses"*.

També hi ha treballs sobre aspectes més de tècnica. Així la introducció de *"Un nouvel albuminimètre et son réactif"* (1901); *"Un nouvel appareil d'humage à Cauterets"*, i també *"L'inhalation et l'humage dans diverses stations thermales et principalement à Cauterets"* (1890).

Atent als problemes que poguessin causar les aigües, finalment també cal recordar l'interès de Duhourcau per diversos aspectes de l'obra del doctor Jaume Ferran i la seva vacuna contra el còlera. Molt inicialment, ja l'any 1885, publica a Toulouse un escrit sobre *"Le peronospora Ferrani, agent infectieux du choléra et la vaccination cholérique"*. També *"Le choléra d'après le Dr. Don Jaime Ferran: la vaccination cholérique: les délégations scientifiques en Espagne"* (París, G. Carré, 1885). Igualment traduï el treball de Jaume Ferran, Inocenci Paulí i Amalio Gimeno *"L'inoculation préventive contre le choléra morbus asiatique"* (París, Société d'editions scientifiques; 1893).

Signatura del Dr. Duhourcau